

entibus ⁴, et nihilominus speciali ratione iis, qui peculia in modo se divino cultui dedicant, appropriata est; et ideo quamvis nonnulli hæretici etiam hoc in monachis reprehendere voluerint, quod *religiosorum* nomen sibi vendicaverint, nihilominus tamen esse veram calumniam omnes Catholici intellexerunt. Itaque igitur commune hoc nomen sine arrogantia potuit huic religioni appropriari, quia multa habet propria, in quibus merito hæc impositio seu accommodatio fundari potuit. Primum, quia, ut dictum est, Christo specialiter conjungitur, ut ei circa efficaciam redemptionis, et salutem hominum, quam nomen *JESU* præ se fert, specialiter cooperetur. Secundo, quia Christi vitam proprio et particulari modo imitatur, ut in sequentibus latius ostendemus. Et nunc breviter declaratur, quia in hoc præcipue suos instituit, ut summa unione charitatis inter se vivant, more discipulorum Christi, et ut Christo conformentur, præcipue in obedientia ad Patrem, et in affectu ad animarum salutem; quos omnes effectus nomen illud præ se fert, juxta illud 1 Joan. 1: *Quod vidimus et audivimus, annuntiamus vobis, ut et vos societatem habeatis nobiscum, et societas nostra sit cum Patre, et cum Filio ejus Jesu Christo.* Tertio est huic religioni proprium, peculiarem obedientiam Vicario Christi promittere; quod, inter alias causas, speciali Dei providentia credimus factum, in detestationem hæreticorum, qui eodem tempore exorti sunt, et speciali odio Apostolicam Sedem, atque adeo Catholicam Ecclesiam prosequuntur. Non ergo nomen *Societatis* hæc religio assumpsit, ut universalem Ecclesiam sibi arrogaret, sed potius ut se illius filiam, et peculiari modo illi obedientem profiteretur. Quis autem filiam reprehendat, quod ex peculiari affectu ad matrem nomine ejus insigiri gaudeat? Denique nullus reprehendit religiones aliquas, congregationes, aut particulares personas, quæ vel a Trinitate, vel ab Spiritu Sancto, vel a conceptione, vel ab ipso nomine *JESU*, cognomina accipiunt, vel ob peculiarem institutionem, vel ob singularem devotionem, vel propter aliquem alium respectum ad talia mysteria; cum ergo hæc omnes causæ, et plures aliæ, quæ insinuatæ sunt, vel cogitari etiam possunt, in Societate inveniuntur, merito a nomine *JESU* cognomen accepit. Ultimo vero circa nomen hoc præ oculis habenda est multiplex ejus significa-

⁴ Vide Bellar., in lib. de Monachis.

tio, quæ in Constitutionibus ejusdem Societatis declaratur, p. 5, cap. 1, lit. A. Quia enim Societas congregatio quædam est, quæ pluribus membris constat, et novitiis etiam, qui propria membra non sunt, ideo interdum illo nomine significatur tota Societas, ut novitiis etiam complectitur; nonnunquam excluduntur soli novitii, et Societas appellatur totum reliquum corpus ex membris suis constans. Inter hæc autem membra quædam sunt, quæ nondum ad terminum pervenerunt, sed adhuc probantur aliquo modo, et sunt in via, ut scholastici, et ideo vocari solet aliquando illo nomine hæc congregatio, ut constans ex professis et coadjutoribus formatis, qui jam sunt in termino sui status. Quia vero inter eos professi sunt præcipui, et apud eos est principaliter regimen Societatis, et ministerium ejus, ideo specialiter solet eis hoc nomen attribui. Quæ distinctio ad intelligenda ea, quæ dicemus, præ oculis habenda est.

CAPUT II.

QUIS SIT FINIS HUIUS RELIGIONIS.

1. *A fine non solum quælibet actio, sed totus vitæ status regulatur. — Est item principium in moralibus. — Est denique quasi differentia distinguens statum. — Sicut in actionibus humanis earum bonitas et perfectio ex fine pendet, ut est commune Philosophorum dogma; propter quod dixit Seneca, epist. 46, finem summi boni, ad quem factum nostrum dictumque respiciunt, proponendum nobis esse, ne vita in incertum vegetetur. Imo etiam Christus Dominus, Matth. 6, et Luc. 11, dixit, ex oculo cordis et simplicitate intentionis, totius corporis lucem pendere; sicut (inquam) hoc in singulis actionibus verum est, ita etiam in quolibet vitæ statu; nam finis ejus est quasi basis et fundamentum illius, ut recte dixit Gregorius, lib. 28 Moral., cap. decimo tertio, explicans verba illa Job. 38: *Super bases illius solidatæ sunt: Vita (inquit) nostra in intima finis intentione subsistit.* Est etiam quasi generale principium, ex quo conditiones, seu proprietates, vel obligationes uniuscujusque status colligendæ sunt, juxta illud Aristotelis, 2 Phys., c. 8: *Sicut principium in speculabilibus, ita finis in moralibus.* Inter moralia autem status hominum primum sine dubio locum obtinent. Est denique finis uniuscujusque status, seu religionis, si proprius sit,*

veluti propria forma, a qua veluti propria differentia constituens talem religionem, eamque ab aliis distinguens, sumitur, ut ex D. Thomæ doctrina, 2. 2, quæst. centesima octogesima quarta, intelligere licet. Ob hæc ergo causas, ad intelligendum Societatis institutum, ejusque rationes ac proprietates explicandas, finis illius primum omnium contemplandus est. Atque ita primi etiam nostri Patres, quoties a Summis Pontificibus approbationem hujus religionis petierunt, a fine illius suæ supplicationis initium sumpserunt. Ab illis ergo, atque adeo a Pontificibus et responsis eorum finem hujus religionis adiscamus.

Finem hujus religionis esse non solum propriam, sed alienam perfectionem querere.

2. *Probatur testimonio Pontificum. — Ex constitutionibus Societatis idem ostenditur. —* In prima ergo Bulla Pauli III, in formula instituti ei proposita, Societas ad hoc potissimum instituta dicitur, *ut ad profectum animarum in vita et doctrina Christiana, ad fidei propagationem, etc., præcipue intendat.* Et inferius, ad unumquodque Societatis membrum dicitur: *Curet primo Deum, deinde hujus sui instituti rationem, quæ via quædam est ad illum, semper ante oculos habere, et finem hunc sibi a Deo propositum totis viribus assequi.* Eadem verba fere inveniuntur in simili formula oblata Julio III, ut habetur in prima ejus bulla. Idem repetunt alii Pontifices, præsertim Gregorius XIII, in constitutione *Quanto fructuosius*, ubi sic ait: *Sicut finis dictæ Societatis, fidei propagatio et defensio, animarumque in vita et doctrina Christiana progressus, ita etiam gratiæ ejus vocationis proprium est, diversa loca de Romani Pontificis, ac Præpositi Generalis ejusdem Societatis directione peragere, etc.* Et in altera constitutione, *Ascendente Domino: Cujus* (scilicet Societatis), inquit, *præcipuus finis est, Catholica religionis defensio et propagatio, animarumque in Christiana vita et doctrina profectus.* Deinde in suis Constitutionibus sæpe hunc finem nobis proposuit B. Ignatius, magisque explicavit. Nam in examine (quod omnibus Societatem ingredi volentibus statim in principio proponitur), c. 1, n. 2, sic inquit: *Finis hujus Societatis est, non solum salutem et perfectionem propriarum animarum cum divina gratia vacare, sed cum eadem impense in salutem et perfectionem proximorum incumbere.* Et in parte prima Constitutionum, capite secundo,

numero octavo, ait, institutum Societatis esse recta tendere ad juvandas et disponendas animas ad sui ultimi finis consequentiam. Et p. 3, cap. primo, § 9, sic de Societate loquitur: *Quæ tota ad majorem Dei gloriam et universale bonum, et utilitatem animarum instituta est;* et parte quarta, statim in initio: *Cum scopus, ad quem Societas recta tendit, sit suas ac proximorum animas ad finem ultimum consequendum, ad quem create fuerunt, juvare, etc.;* ubi in declaratione id distinctius explicatur. Ac denique ex hoc fine fere omnia colligit, quæ in omnibus partibus Constitutionum disponit, ut in discursu operis videbimus. Hic vero specialiter notanda sunt illa verba, quæ in septima parte, c. 1, § 1, scripta reliquit de eodem fine, scilicet: *Qui finis nostri instituti valde proprius est.*

3. *Idem ratione suadet a posteriori. —* Satis ergo, et ex testimonio auctoris instituentis, et ex assensu Pontificum approbantium, constat hunc esse finem Societatis. Neque hic alia ratio postulanda est, quia finis intentio seu designatio libera est operanti vel artifici; ille ergo est finis rei institutæ, quem ipse institutor sibi proposuerit, quemque intendere tenentur omnes, qui talem vivendi rationem profitentur. Deinde (a posteriori argumentando), ille est finis alicujus status, ad quem præcipue operationes ejusdem status, et media, quæ ad illas ordinantur, diriguntur; nam operatio est finis proximus seu formalis, seu finis quo (ut Theologi loquuntur); id autem, quod per talem operationem comparatur, est finis qui intenditur, seu cujus gratia res instituta est; sed omne fere opus ac negotium Societatis ad hoc tendit, ut animarum salutem et perfectionem, quantum divinæ gratiæ cooperando potest, promoveat; et tota ratio instituendi, distribuendi ac perficiendi membra sua in hunc finem respicit, ut ea faciat apta instrumenta ad animarum salutem procurandam, vel ad hoc opus aliquo modo juvandum, unumquodque pro ratione sui gradus; ergo signum est hunc fuisse finem Societatis. Major ut nota supponitur ex 1. 2, q. 1 et 3, et ex Metaphysica. Minor, et ex bullis ac constitutionibus citatis, et ex praxi et usu manifesta etiam est, et in sequentibus erit sæpius repetenda; nam magis a priori procedendo, ex prædicto fine colligemus, quam recte sint hæc omnia in Societate instituta.

4. *Puncta duo discutienda, ac ratio difficultatis utriusque. — Evasio occiditur. —* Ut au-

tem finem hunc et ejus perfectionem amplius declaremus, duo circa illum inquirere possumus. Primum, quomodo possit hic esse finis alicujus religiosi status; secundum, si est, quo sensu dici possit Societatis proprius. Ratio dubitandi in utroque puncto est, quia finis ille duas partes includit: una est propria perfectio ipsorum religiosorum; altera est sanctificatio aut perfectio aliorum proximorum. Ex quibus prior est quidem accommodatus et proprius finis religiosi status. Posterior vero non videtur pertinere posse ad finem illius; non quidem quia infra illum statum sit, sed potius quia multum illum excedere videatur. Ait enim Dionysius, de Cœlesti hierarchia, cap. 9, omnium divinissimum esse, Dei cooperatorem fieri circa animarum salutem, juxta illud 1 ad Corinth. 3: *Dei adjutores sumus*. Est ergo ille finis supremus omnium, qui esse potest in aliquo statu Ecclesiæ. Pertinet ergo ad supremum statum, qui est Episcoporum, non ad religiosum, qui inferior est. Docuit hoc eleganter Nazianzenus, oratione prima, non solum attribuendo Episcopis tanquam proprie debitam perfectionem propriam, illis verbis: *Antistitis vitium est non quam optimum esse, ac nocas subinde virtutum accessiones facere, siquidem virtutis suæ præstantia multitudinem ad mediocritatem tracturus sit*; sed etiam de fine perficiendi alios ita disseruit: *Hic scopus est animæ pennas dare, ac mundo eam eripere, Deoque dare, divinamque imaginem aut manentem conservare, aut periclitantem fulcire, aut dilapsam in pristinum statum revocare*. Quem finem dicit deinceps esse scopum totius divinæ providentiæ Dei erga homines, et Incarnationis Christi; ac tandem concludit: *Ac nos hujus medicæ scientiæ ministri et adjutores sumus, quicumque aliis præsidemus. Quibus cum magnum atque amplum sit propria vitia morbosque percipere, iisque mederi, multo tamen majus ac præclarior est, aliorum morbos curare, ac scite repugnare posse, atque ut utrisque utile sit, nempe et his qui curatione indigent, et his qui medendi scientiam profitentur*. Videtur ergo arrogantiae ejusdem esse in inferiori statu, hunc finem sibi attribuere, sive usurpare. Et confirmatur, ac declaratur ex dictis superiori tomo circa differentiam status religiosi ab Episcopali; nam Episcopalis est status perfectionis exercendæ seu communicandæ; religiosus vero est status perfectionis acquirendæ, ut docuit etiam D. Thom. 2. 2, quæst. 186, art. 5. Propter quod etiam in cap. *Hoc nequaquam*, 7, q. 1, ex Concilio Constan-

tinopolitano, dicitur: *Monachorum vita subjectionis habet verbum, et disciplinatus*. Et ob eandem causam Dionysius, cap. 6, de Ecclesiastica hierarchia, religiosum statum ponit in ordine initiandorum, seu perficiendorum, et non in ordine ministrantium, seu perficientium. At vero incumbere aliorum salutem pertinet ad statum perficientium; ergo non potest esse finis accommodatus religioso statui; ergo status, qui habet hunc finem, hoc ipso deficit a ratione perfectæ religionis; tum quia non minus monstruosum est, et perfectioni contrarium, altiora se quærere, quam a debita perfectione deficere, cum quoddam arrogantiae genus illud esse videatur; tum etiam quia, eo ipso quod in aliquo statu exceduntur limites operandi ultra mensuram accommodatam tali statui, non solum perfectio non acquiritur, verum potius illi, qui talem statum profitentur, exponuntur etiam innumeris periculis arcittendi etiam spiritualem vitam. Quod præcipue contingere potest in hoc fine quærendi salutem animarum, qui multa pericula habet annexa, præsertim superbiam, ambitionis, et vanæ gloriæ, et inferiorum lapsuum fragilitatis humanæ. Quod si forte dicatur hinc solum probari, hunc non posse esse finem directum et primarium alicujus religiosi status, non tamen inde concludi, per quamdam redundantiam et quasi extensionem non posse religiosum statum ad hunc finem ordinari, si hoc (inquam) dicatur, primo repugnat omnibus testimoniis adductis, et destruitur omnia, quæ de fine hujus religionis hactenus dicta sunt. Deinde nulla erit differentia in hoc inter illam et alias religiones, præsertim mendicantes, quæ hoc saltem modo ad salutem proximorum ordinantur, veluti religio *Prædicatorum*, ut nomen ipsum præ se fert.

5. *Quærere animarum salutem posse esse finem principalem alicujus religionis*. — Circa quæstionem hanc primum omnium statuendum est, finem hunc quærendi proximorum salutem et perfectionem, esse finem non accidentarium, nec secundarium hujus religionis, sed principalem, et maxime proprium, ut verba instituti, et Pontificia scripta manifeste testantur; ita vero sumendus est hic finis, ut ab alio, scilicet, perfectionis propriæ acquirendæ non separetur, sed sit quasi determinatio ejus, vel potius mutuo sese determinent, et ita ex eis conflatur unus adæquatus et perfectissimus finis talis religionis. Ut autem hoc explicemus et confirmemus, primum probandum est posse hunc finem salutis animarum

esse primarium scopum alicujus religiosi status, quod sumi potest ex D. Thom. 2. 2, q. 188, art. 4, et Cajet. ibi. Idque sic ostendo; nam, licet religiones omnes pro scopo habeant perfectionem charitatis, singulæ tamen illam inquirent peculiari modo, seu in proprio aliquo opere, seu ministerio, quod est veluti proprius uniuscujusque scopus, ut indicavit Moyses Abbas, apud Cassianum, collat. 1, fere tota; et D. Bonav., in Speculo disciplinæ, cap. 6, tom. 2 opuscul.; et in superiori tomo id declaratum est, circa statum religiosum in communi, et iterum hoc ipso tomo, in tract. 9, circa varietatem religionum dicitur. Sic enim quædam religiones ordinantur ad solam contemplationem, vel laudem Dei, quædam ad hanc vel illam actionem in defensionem Ecclesiæ, redemptionem captivorum, curationem infirmorum, etc. Hinc igitur sic colligo, nam religio institui potest, quæ pro suo peculiari fine principaliter habeat aliquod ex prædictis misericordiæ operibus, ut ex usu Ecclesiæ constat; ergo multo magis institui potest, quæ pro fine habeat maximum charitatis opus erga proximos, quale est eorum æternam salutem procurare, nullumque laborem propter hunc finem assequendum recusare.

6. *Suadetur Scripturæ testimoniis*. — *Ratione idem ostenditur*. — Quin potius, si recte verba Christi in Evangelio expendamus, hic videtur esse præcipuus finis status religiosi a Christo Domino instituti, vel significati. Nam, Luc. 9, cum quemdam ad perfectionem vocasset, dicens: *Sequere me*, et ille respondisset: *Domine, permittite mihi primum ire, et sepelire patrem meum*, respondit Dominus: *Sine ut mortui sepeliant mortuos suos, tu autem vade, et annuntia regnum Dei*; indicans, propter hoc munus principaliter illum vocasse ad statum perfectionis, ut, scilicet, annuntiaret regnum Dei. Et, Marci 10 dixit: *Nemo est qui reliquerit domum, aut fratres, etc., propter me, et propter Evangelium, qui non accipiat centies tantum, etc.*, quam ultimam particulam solus Marcus addidit. Et Euthym., cap. suo 41, in Matth.; Barrad., tom. 3 Concord., libro quarto, cap. decimo, et alii post Hieronymum, Matt. 19, illam ita interpretantur, *propter Evangelium annuntiantium*. Sic etiam Apostolos, quos in religioso statu prius instituit, ad hoc principaliter vocavit, ut essent piscatores hominum. Est ergo hic non solum aptus, sed etiam maxime perfectus finis status religiosi. Ratione denique

declaratur; nam finis, qui magnam perfectionem requirit, et cujus operatio, seu inquisitio, et per se spectata, opus perfectionis est, et multum ad perfectionem juvat, finis est status religiosi, cum ipse essentialiter sit status comparandæ perfectionis; sed hujusmodi est ille finis, ut per se manifestum est, et in prædictis bullis Societatis sæpius declaratur. Nam in prima formula instituti Paulo III proposita dicitur, rationem hujus instituti *viam quamdam esse ad Deum*. Et Pontifex testatur, omnia et singula (scilicet sibi proposita) ad spiritualem profectum eorumdem sociorum, et reliqui Christiani gregis esse opportuna. Quæ iterum in bulla 1 Julii III repetuntur. Et multa adduntur, quæ perfectionem et excellentiam hujus finis satis declarant. Præcipue vero notanda videntur verba illa, quæ ex parte Societatis proponuntur: *Qui ad nos accessuri sunt, antequam huic oneri humeros supponant, diu multumque meditentur, an tantum pecuniæ spiritualis in bonis habeant, ut turrim hanc juxta consilium Dominicum possint consummare*; hoc est, *an Spiritus Sanctus, qui illos impellit, tantum illis gratiæ polliceatur, ut hujus vocationis pondus se laturos sperent; et postquam, Domino inspirante, huic Jesu Christi militiæ nomen dederint, die noctuque succincti lumbos, et ad tam grandis debiti solutionem prompti esse debebunt*. Et inferius sunt alia verba multum notanda, et præ oculis semper habenda: *Revera hoc institutum omnino humiles, et prudentes in Christo, et in Christianæ vitæ puritate, ac litteris conspicuos exigit*. Non est ergo hic finis, tametsi in se perfectissimus, statui religioso improprietate, si ordinato modo et per consentanea media intendatur.

7. *Non repugnare religioso statui simul acquirere, et communicare perfectionem tanquam duos fines principales partiales*. — Quocirca, quamvis de essentia status religiosi sit viam esse, et scholam propriæ perfectionis acquirendæ, ita ut a tali statu hoc separari non possit, non tamen illi repugnat, quod sit simul status perfectionis exercendæ et communicandæ, ut etiam in tomo superiori circa statum religiosum in communi annotatum est. Et patet facile, tum quia, licet religiosi dicantur esse in via perfectionis, non tamen propterea excluditur quin in religione esse possint, ac frequenter sint multi jam perfecti. Nam, licet in præsentī vita, non ita pervertatur ad terminum, quin ulterius semper procedi valeat, ut libro nono, de Gratia, cap.

sexto, ostendi, perveniri nihilominus potest ad eum gradum, et perfectionem virtutis, in qua possit aliquis dici simpliciter perfectus, pro captu hujus vitæ. Ergo hic gradus perfectionis non excluditur, sed potius intenditur in statu perfectionis religiosæ. Ergo eadem ratione possunt principaliter et quasi ultimate intendi ea opera, quæ virum perfectum requirunt, cum omnis perfectio hujus vitæ vel in operatione sit, vel propter operationem; hujusmodi autem opera post sinceram Dei dilectionem sunt illa quæ circa salutem animarum exercentur; ergo exercere et communicare hoc modo perfectionem non est repugnans huic statui. Eo vel maxime quod ipsamet operatio perficiendi alios, potest ita perhi, ut multum perficiat ipsum perfectorem, seu cooperatorem alienæ perfectionis; ergo recte potest comprehendi in primario fine status religiosi, etiamsi sit status perfectionis acquirendæ, quod insinuatum est in illis verbis B. Ignatii¹: *Curet primo Deum, deinde hujus sui instituti rationem quæ via quædam est ad illum quoad vixerit ante oculos habere.*

8. *Primum discrimen inter Episcopos et religiosos, quatenus utrique profectum animarum procurant. — Secundum discrimen. — Religionem non tam intendere alios perficere, quam personas ad hoc munus idoneas creare. — Tertium discrimen. —* Ex quibus potest multiplex differentia assignari inter statum Episcopi, quatenus est status perficiendi alios, et statum religiosum, quatenus hujusmodi actionem participat. Nam imprimis Episcopis convenit hoc munus per se, et ex officio, ideoque quasi principaliter; religiosis autem solum convenire potest quasi ministerialiter, et in subsidium Episcoporum, ut sentit D. Thomas, d. q. 188, art. 4; et ibidem magis Cajetanus explicavit. Unde omnis potestas ad hos actus necessaria est jure ordinario in ipsis Episcopis; in religiosis vero, quatenus tales sunt, solum esse potest per delegationem vel ab ipsis Episcopis, vel ab universalis Ecclesiæ Episcopo. Unde etiam fit ut potestas perficiendi alios plenarie (ut sic dicam) sit in Episcopis, quoad potestatem quidem ordinis, absolute, et simpliciter; quoad potestatem autem jurisdictionis, quantum satis est ad ordinariam gubernationem, licet cum dependentia a capite, a quo potest illa jurisdictio limitari, quia ad ipsammet

¹ In prædictis bullis.

gubernationem ita expedit. In religiosis vero solum est participatio aliqua hujus potestatis, quæ regulariter non extenditur ad omnes actus perficiendi alios; neque enim possunt vel per sacramentum confirmationis fideles perficere, nec per ordinationem sacerdotes consecrare. Unde potest alia differentia tandem considerari; nam in eo, qui perfecturus est alios, duo requiruntur: potestas et probitas seu sanctitas aut perfectio personæ; status ergo Episcopalis constituit hominem in statu perficiendi alios, dando potestatem, non vero dando probitatem, sed hanc aliunde supponendo. Status vero religiosus, quatenus tendit ad perficiendos alios, eo præcipue tendit, ut conferat personæ probitatem, et perfectionem necessariam ad tam perfectam operationem, expectando potestatem ab eo qui illam conferre potest, voluntati ejus tam concessionem potestatis, quam usum ejus committendo. Et ad hoc significandum, tam in dictis bullis, quam in constitutionibus Societatis, ubicumque de ejus fine agitur, conjungitur hæc dependentia et subordinatio ad Summum Pontificem, ac si nos docere voluerit B. Ignatius, finem hujus instituti, non tam esse predicare vel docere, etc., quam facere homines idoneos, expeditos, et expositos, ex vi sui instituti, ad sancte prædicandum, docendum, etc., si a Summo Pontifice, vel a Prælo Societatis ejus vicem habente, ad hoc fuerint destinati. Sic in prima bulla Pauli III incipit formula instituti: *Quicumque in Societate nostra, quam Jesu nomine insigniri cupimus, vult sub Crucis vexillo Deo militare, et soli Domino et Summo Pontifici ejus in terra Vicario servire.* Et tam in illa, quam in prima bulla Julii III, monentur omnes socii, ut sciant, *et quotidie animo volunt, Societatem hanc universam et singulam sub S. D. N. Papæ, et aliorum Romanorum Summorum Pontificum successorum ejus fidei obedientia militare.* Et hinc ortum dicitur speciale votum obediendi Summo Pontifici circa missiones, quod professi Societatis faciunt; et circa hoc ipsum monentur socii, nihil debere per se vel alios circa has missiones procurare, sed totam hanc curam Summo Pontifici, et Præposito generali vices ejus tenenti, esse dimittendam. Ex quibus omnibus recte intelligitur finem intrinsecum (ut sic dicam) hujus Societatis esse creare et instituere ministros ita perfectos, ut ad ministerium salutis animarum ad nutum voluntatis Prælatorum digne assumi possint, qui finis

non est extra latitudinem illius status religiosi, qui est ad perfectionem acquirendam, licet illum elevet, et extendat etiam ad finem perfectionis communicandæ et exercendæ, modo proportionato religioso statui. Unde adjungi etiam potest tertia differentia; nam status Episcopi per se primo ad aliorum utilitatem ordinatur, et in ea sistit, quantum est ex vi status, et non ad propriam utilitatem etiam spiritualem: quamvis enim persona Episcopi in exercendo suo munere illam possit et debeat intendere, tamen munus ipsum per se et natura sua solum est ad utilitatem aliorum. At vero status religiosus ita ordinatur ad animarum salutem, ut illammet negotiationem respiciat, ut magnam perfectionem ipsius operantis, a cujus intentione nunquam separat utilitatem aliorum, et ideo hanc ipsam utilitatem eo pondere et mensura procurat, quæ propriam perfectionem non impediatur, sed potius ad eam juvet. Hoc ergo modo finem hunc sibi Societas proposuit.

Quo pacto perfectio propria et proximorum possit esse finis Societatis proprius.

9. *Diversos modos tendendi in finem perfectionis, diversas rationes finis formaliter effecere. —* Secundo, principaliter colligitur ex dictis responsio ad secundum punctum in num. 4 propositum; quomodo, scilicet, finis supra declaratus sit proprius Societatis, quantum ad eam partem, in qua dicitur ordinari ad propriam perfectionem sociorum. Quæ difficultas fere omnibus religionibus proponi potest, et maxime illis quæ ad proximos non ordinantur, quia omnes hunc solum finem intendere videntur. Est igitur advertendum (quod etiam tractatu præcedenti, libro primo, cap. primo, n. 4, notavimus), licet hic finis secundum se, et quantum ad rem illam, in qua talis finis consistit, idem sit, nihilominus, propter diversum modum quo a diversis religionibus intenditur, diversas rationes finis formaliter (ut aiunt) induere, licet materialiter idem sit. Sicut enim philosophi dicunt, eundem locum diversis viis circulari, aut recta intentum, induere diversas rationes termini, aut finis, ita in præsentem eadem charitatis perfectio, intenta per talem regulam, aut vivendi modum, aut per peculiarem usum talis virtutis, induit diversas rationes finis, atque hoc modo intenditur in diversis statibus religiosis. Nam a quibusdam quæritur per peculiarem usum contemplationis, ab aliis per pium usum in

aliquo opere charitatis aut misericordiæ; ab aliis per singularem observantiam paupertatis, etc. Et quamvis verum sit, fere hæc omnia in omnibus, vel in pluribus religionibus observari, tamen ab eo, in quo unaqueque excedit, et cui cætera omnia quodammodo accommodantur, accipit propriam rationem et denominationem suam. Sic ergo habet Societas proprium quemdam modum in propria suorum membrorum perfectione procuranda, ratione cujus finem illum, ut proprium et peculiarem sibi usurpat.

10. *Primum in quo consistit modus quærendi perfectionem in Societate. —* Videtur autem mihi modus hic in duobus præcipue consistere. Primo, quia partem hanc sui finis alteri parti accommodat, quæ ad perficiendos proximos pertinet; ita enim quærit suorum sociorum perfectionem, ut totam illam, mediaque, quibus comparatur, etc., velit deservire perfectioni proximorum; ut, verbi gratia, cum meditatio et contemplatio sit unum ex potissimis mediis ad perfectionem acquirendam, Societas ita in ratione meditandi, et orandi suos instruit, ut per illam ipsam aptiores reddantur ad actionem circa animarum salutem intentam. Similiter moderatio in victu et vestitu, usus pœnitentiæ, rigor, et asperitas corporis, media sunt valde utilia, et necessaria ad propriam perfectionem. Ex omnibus autem illis illud accipit Societas, quod ad propriam perfectionem sufficiat, et labores circa animarum salutem procurandam non impediatur, sed potius, quoad fieri possit, ad illos juvet. Pro certo enim habet ac supponit, ex hujusmodi respectu et accommodatione, non esse propriam perfectionem suorum vel minimum minuendam; quia vera charitas non est charitati contraria, neque ex fine salutis animarum, qui perfectissimus est, potest fructus aut perfectio aliorum operum religionis minui. Quin potius, licet de substantia, seu materiali usu (ut sic dicam) aliorum operum aliquid interdum remitti videatur, ex conjunctione tamen ad illum finem, et ex mirabili concentu, et proportionem, quæ ex omnibus illis operibus tali fini commensuratis consurgit, non solum suppletur, verum etiam mirum in modum augetur.

11. *Secundum, in quo modus quærendi perfectionem in Societate consistit. —* In quibus excellentia obedientiæ Societatis consistat. — Secundo, videtur consistere hic modus Societatis proprius in peculiari cultu, et singulari observantia obedientiæ. De quo B. Ignatius in